

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประเทศไทยเป็นประเทศที่ได้ชื่อว่าเป็นประเทศเกษตรกรรม เพราะมีทรัพยากรธรรมชาติอยู่มาก มีระบบเกษตรกรรมที่ดี มีอาหารที่ดีที่สุดประเทศหนึ่ง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการเกษตร รายได้ส่วนใหญ่มาจากภาคเกษตร รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญทางด้านการเกษตร ดังนั้นจึงมอบหมายให้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการในเรื่องนี้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้กำหนดนโยบายในการผลิตและการแก้ไขปัญหาภาคการเกษตรขึ้น โดยมอบหมายให้กรมวิชาการเกษตรทำหน้าที่ศึกษาวิจัย เกี่ยวกับพืชภายในประเทศไทย เหตุนี้เองจึงทำให้ทางกรมวิชาการเกษตรคิดทำการก่อตั้งศูนย์และสถานีขึ้น โดยให้กระจายอยู่ตามแหล่งต่างๆ ของประเทศ เพื่อทำการศึกษาค้นคว้าและแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับพืชในท้องถิ่นที่มีอยู่ภายในประเทศ และได้เล็งเห็นว่าจังหวัดลำปางเป็นจังหวัดหนึ่งที่มีศักยภาพในการก่อตั้งสถานีทดลองพืชสวนขึ้น เพราะเป็นจังหวัดที่มีการผลิตพืชที่ดีแห่งหนึ่ง มีการคมนาคมสะดวก มีอาณาเขตติดต่อดังระหว่างภาคเหนือตอนล่างกับภาคเหนือตอนบน สถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร จึงได้ถูกก่อตั้งขึ้นในจังหวัดลำปาง โดยมีหน้าที่รับผิดชอบงานทางด้านพืชสวน อาทิ ศึกษา ค้นคว้า วิจัย รวมไปถึงแก้ปัญหาในพืชที่ได้รับผิดชอบ ผลิตพันธุ์พืชตามนโยบายของกรมวิชาการเกษตร แจกจ่ายพันธุ์พืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและมีศักยภาพในอนาคตให้แก่เกษตรกร เป็นต้น

ผลงานของสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตรที่ผ่านมาและที่กำลังดำเนินงานอยู่มีหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นด้านไม้ผล ได้แก่ ศึกษาวิจัย แก้ไขปัญหาลำไย มะม่วง มะเกี๋ยง ฝรั่ง โรงงาน (พันธุ์พจ. 13-10) และขนุน ด้านไม้ดอก ได้ดำเนินการผลิตปทุมมาปลอดโรค และรวบรวมพันธุ์หน้าวัวทั้งพันธุ์ไทยและพันธุ์ต่างประเทศ เพื่อใช้สำหรับการปรับปรุงพันธุ์ ขณะนี้ผลิตหน้าวัวลูกผสมพันธุ์ดีที่ได้มาตรฐานได้มากกว่า 40 พันธุ์ บางพันธุ์อยู่ในช่วงของการดำเนินการขอขึ้นทะเบียนรับรองพันธุ์กับกรมวิชาการเกษตร ด้านการแปรรูปได้ทำการแก้ไขปัญหาผลผลิตทางการเกษตรที่ล้นตลาด ราคาตกต่ำ มาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่างๆ ที่สามารถเพิ่มมูลค่าให้สินค้าและเก็บรักษาได้นาน เช่น ไวน์ผลไม้ แยม เยลลี่ ข้าวเกรียบผลไม้ ผลไม้แช่อิ่ม ฯลฯ นอกจากนี้สถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตรยังเป็นหน่วยงานราชการสังกัดสถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เพียงแห่งเดียวที่ตั้งอยู่ในพื้นที่จังหวัดลำปาง จึงได้ถูกจัดตั้งให้เป็นศูนย์บริการวิชาการด้านพืชและปัจจัยการผลิตลำปาง โดยนอกจากมีหน้าที่ศึกษา ค้นคว้า วิจัยแล้ว

ยังได้มีบริการงานทางด้านวิชาการถ่ายทอดให้แก่เกษตรกรและผู้สนใจอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย (สถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร, 2546)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจและตั้งใจที่จะศึกษาความต้องการบริการด้านการเกษตรจากสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร โดยเลือกทำการศึกษากับผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล ซึ่งเปรียบเสมือนเป็นตัวแทนของเกษตรกรภายในตำบล เพราะเป็นเจ้าหน้าที่ที่มีความใกล้ชิดกับเกษตรกรมากที่สุด นอกจากนี้ระบบการถ่ายทอดเทคโนโลยีของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลนั้น ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลต้องทำการรวบรวมปัญหา และความต้องการในการฝึกอบรมของเกษตรกรทุก ๆ ด้าน โดยวิธีการใช้แบบสอบถาม สัมภาษณ์เกษตรกร เวทีชุมชน รับแจ้งปัญหาเร่งด่วน และจัดทำแผนพัฒนาการเกษตรประจำตำบล จากนั้นสรุปความต้องการและทำการประสานงานกับแหล่งความรู้ในพื้นที่สำหรับส่วนที่ไม่สามารถดำเนินการได้เอง ให้นำเสนอสำนักงานเกษตรอำเภอต่อไป (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2546) เพื่อที่ทางสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตรจะได้จัดเตรียมการบริการให้กับเกษตรกรได้ตรงตามความต้องการ อันจะทำให้เกิดการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุด

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความต้องการบริการด้านการเกษตรจากสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจและสังคมของผู้ขอรับบริการกับความต้องการบริการด้านการเกษตรจากสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร
3. เพื่อศึกษาปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะของผู้มาขอรับบริการบริการจากสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

คาดว่าผลจากการศึกษานี้จะเป็นแนวทางในการนำไปปรับปรุงงานบริการของหน่วยงานให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของเกษตรกรผู้ใช้บริการต่อไปในอนาคต

สมมติฐานในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยตั้งสมมติฐานว่า ปัจจัยทางด้านบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม มีความสัมพันธ์กับความต้องการบริการด้านการเกษตรจากสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร จังหวัดลำปาง

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาถึงความต้องการบริการด้านการเกษตรจากสถานีทดลองพืชสวนห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่ใช้เป็นกรอบแนวคิด เพื่อการวิจัย ดังนี้

ก. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วย

ปัจจัยทางด้านบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ได้แก่

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ประสบการณ์การทำงานด้านส่งเสริมการเกษตร
- พื้นที่การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรของตำบล
- รายได้จากการเกษตรของเกษตรกรในตำบล
- ระยะทางระหว่างศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลกับสถานีทดลองพืชสวนห้วยฉัตร
- ระยะเวลาที่รู้จักกับสถานีทดลองพืชสวนห้วยฉัตร
- ความพอใจในการนำความรู้ที่ได้รับจากสถานีทดลองพืชสวนห้วยฉัตรมาปฏิบัติ
- ทัศนคติต่อสถานีทดลองพืชสวนห้วยฉัตรว่ามีประโยชน์ต่องานด้านการเกษตร

ข. ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความต้องการบริการด้านการเกษตรจากสถานีทดลองพืชสวนห้วยฉัตร จังหวัดลำปาง

- การฝึกอบรม
- การฝึกงาน
- วิทยากร
- การสนับสนุนผลิตภัณฑ์
- การให้คำแนะนำ
- การจัดนิทรรศการ

กรอบแนวความคิด

ตัวแปรอิสระ
(Independent Variables)

ตัวแปรตาม
(Dependent Variable)

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

- เพศ
- อายุ
- ระดับการศึกษา
- ประสบการณ์การทำงานด้านส่งเสริมการเกษตร

2. ปัจจัยเศรษฐกิจและสังคม

- พื้นที่การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรของตำบล
- รายได้จากการเกษตรของเกษตรกรในตำบล
- ระยะทางระหว่างศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีประจำตำบลกับสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร
- ระยะเวลาที่รู้จักกับสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร
- ความพอใจในการนำความรู้ที่ได้รับจากสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร มาปฏิบัติ
- ทักษะติดต่อสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตรว่ามีประโยชน์ต่องานด้านการเกษตร

ความต้องการบริการด้าน
การเกษตรจากสถานีทดลอง
พืชสวนห้างฉัตร จ.ลำปาง

- การฝึกอบรม
- การฝึกงาน
- วิทยากร
- การสนับสนุนผลิตภัณฑ์
- การให้คำแนะนำ
- การจัดนิทรรศการ

นิยามศัพท์

1. **ความต้องการ** หมายถึง ความต้องการขอรับบริการด้านการเกษตรจากทางสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร จังหวัดลำปาง
2. **การบริการ** หมายถึง การอำนวยความสะดวกในด้านการเกษตรให้กับผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล เช่น การฝึกอบรม การฝึกงาน วิทยากร การสนับสนุนผลิตภัณฑ์ การขอคำแนะนำ การจัดนิทรรศการ
3. **สถานีทดลองพืชสวน** หมายถึง หน่วยงานที่เป็นเครือข่ายย่อยของศูนย์วิจัยพืชสวน สังกัดสถาบันวิจัยพืชสวน กรมวิชาการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่รับผิดชอบดำเนินงานศึกษาทดลองและพัฒนางานวิจัยด้านพืชสวน เพื่อการแก้ไขปัญหาในท้องถิ่น ปฏิบัติงานวิจัยและทดสอบตามแบบแผน ปฏิบัติงานที่ศูนย์และสถาบันที่กำหนดไว้ ผลิตเมล็ดพันธุ์และขยายพันธุ์ รวมไปถึงงานบริการด้านวิชาการต่าง ๆ
4. **ผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล** หมายถึง เจ้าหน้าที่ดำรงตำแหน่งหัวหน้าของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบล
5. **ระดับการศึกษา** หมายถึง ระดับการศึกษาขั้นสูงสุดของผู้อำนวยการศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ได้รับการศึกษาจากสถาบันการศึกษา
6. **ประสบการณ์การทำงานด้านส่งเสริมการเกษตร** หมายถึง ระยะเวลาที่ดำรงตำแหน่งทางด้านส่งเสริมการเกษตร
7. **ระยะทางระหว่างศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลกับสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร** หมายถึง ความห่างของศูนย์ถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตรประจำตำบลที่ทำการวิจัยถึงสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร
8. **พื้นที่การถือครองที่ดินเพื่อการเกษตรของตำบล** หมายถึง พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดของตำบลที่ทำการวิจัย
9. **รายได้จากการเกษตรเฉลี่ยของเกษตรกรในตำบล** หมายถึง รายได้ต่อเดือนด้านการเกษตรของเกษตรกรในตำบลที่ทำการวิจัย
10. **ระยะเวลาที่รู้จักกับสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร** หมายถึง ช่วงเวลาของการรู้จักกับสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร
11. **ความพอใจในการนำความรู้ที่ได้รับจากสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตรมาปฏิบัติ** หมายถึง ความพึงพอใจที่จะนำความรู้ที่ได้รับบริการจากที่สถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตรมาปฏิบัติ
12. **ทัศนคติต่อสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตรว่ามีประโยชน์ต่องานด้านการเกษตร** หมายถึง ทัศนคติต่อประโยชน์ที่ได้จากการรับบริการจากสถานีทดลองพืชสวนห้างฉัตร